ԳԱՑՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 180 ղշ.
» Գաւառաց » 10 ՄԷՃ.
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 90 ղշ.
» Գաւառաց » 5 ՄԷՃ.
Իւրաքանչիւր թիւթի գին 30 փր.
Յանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կ'ըլլայ.

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՑՄԱՆՔ

Դուրս դրուած լրագրոյ ճանբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է.
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Ցնորէնին պէտք ուղղուի, Կ. Պոլիս, Չինիլի խան, Մասիս գրասենեակը.
Համբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 4 ԱՊՐԻԼ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիեննա 12 ապրիլ.

Բնիկ հասարակութեանց նոր սահմանադրութեան ծրագիրն ներկայացնելով, ատենապետ կը յարուցանէ մեր փոխանորդներուն մէջ.

Բուժէլի ռանթը 73·20
Օսթրօ—Օթօման Պանքա 129
Քրէտի Օսթրօ—Թիւրք 128
Աժիօ 108·25

Բէշթ 12 ապրիլ.

Թագաւորին օրինաց վրայ քանի մի շաբաթէ 'ի վեր շարունակող վիճաբանութիւնը դադարեցաւ.

Յատաջիկայ երեսփոխանութեան խորհրդարանն ալ պիտի փակուի.

Լոնտրա 12 ապրիլ.

Կը հաստատեն թէ, յաւաքիկոյ կառավարութիւն 15 միլիոն Անգղ. լիրայի Ռուսական նոր փոխառութիւն մի պիտի հանուի.

Ցուրիխ 12 ապրիլ.

Նախկարդաց կայսեր հանրապետական կոնգրեսի մի կ'ազատուի հակամարտական ուղղեալ.

Քաղաքացիք ուրախակցութեան նամակ մ'ուղղեցին Գ. Պիսմարքի.

Վիեննա 13 ապրիլ.

Պօլոտիւն սահմանադրութիւնները բարեփոխման. առժամեայ աւելի բանուոցան.

Ըստ քան մը հաւանական կը լինի թէ Գալիձիոյ մէջ ընտրութիւնք կառավարութեան նպաստաւոր պիտի լինին.

Նուիրէ Բրեա Լեոյ յուշերը նոր յօրինածով մի կը հերքէ Արեւելեան գործոց վրայ պատմերապետ երեւում հանուած երկիւղալի զրոյցները. եւ իրաց ներկայ վիճակը խաղաղական կը համարի.

Լեյտի ծովային ընկերութեան իր բաժանորդաց հարիւրին 6 շահ կը բաժնէ.

Փարիզ 14 ապրիլ.

Կը հաւաստեն թէ երկրին ազատման համար խորհուած փոխառութիւն յառաջիկայ աշունէն առաջ չպիտի կատարուի.

Պուքրէշ 14 ապրիլ.

Իշխէն Պէսարաբիա չինուելիք երկաթուղւոյն համար ըլլալիք մրցումն յառաջիկայ յուլիս 9 ին կատարել որոշուած է.

Վաշինկթըն 12 ապրիլ.

Երէկ Երկրոյն երեսփոխանաց ժողովին մէջ Գ. Բէնթէրս առաջարկեց, որով անուղղակի տուրքերը պահանջուածներէն վերջ ջնջուին, պարտատէրանաց նկատմամբ Անգլիա, լորդ վինչալութեանե մ'եսաւ? առաջարկութիւնն օրտիւն տարածութեան յանձնուեցաւ.

Լոնտրա 12 ապրիլ.

Օրենէր անուն պատանին՝ թագուհին փոխզինելու փորձ փորձած ըլլալուն համար քսան եւ հինգ խարազանի հարուած կերաւ եւ մէկ տարի ալ չարչարանաց ազատութեան պատապարեցաւ.

Լոնտրա 13 ապրիլ.

Անգլիոյ կառավարութիւն յառաջիկայ երկուշաբթի օրը Ժընեւի պատերազմական դատարանին յիշատակագիր մի պիտի ներկայացնէ Ամերիկացւոց յիշատակագրին դէմ, ուրն իրաւունք վերապահող ծանուցագրով մի.

Մատրիտ 12 ապրիլ.

250 Քարլիստներու խումբ մի Պարսելոնի գաւառին մէջ երէկ Երկրորդ երկաթուղին գցեց եւ հեռագրին ալ կտրեց.

Մատրիտ 14 ապրիլ.

Քարլիստները զինեալ խումբերը կը շատնան Սպանիոյ մէջ, եւ զօրքերը կը հալածեն զանոնք.

Հռոմ 14 ապրիլ.

Պապն երէկ 400 տարածագրի ամէնացը ընդունելով, նոյն ուղերձին պատասխանեց՝ Եւրոպայի Ամերիկայի եւ Արեւելքի բոլոր կաթոլիկներու օրհնելով. Միանգամայն բսաւ թէ հաւատք զկառուցած որ Կ. Պոլսոյ կաթոլիկ եկեղեցւոյն մէջ ծագած հերձուածը շուտով վերջանայ.

Վիեննա 15 ապրիլ.

Կայսեր պալատին մէջ գեղապանաց ընդունելութիւն եղաւ նիւթէ արշիդքսուհւոյն նշանման աւթիւ.

Բուժէլի ռանթը 74·40
Օսթրօ—Օթօման Պանքա 134·75
Քրէտի Օսթրօ—Թիւրք 128
Աժիօ 108·15

Ժնեւլս 15 ապրիլ.

Ալզասացի խնդիրը կորելու համար ընդրուած խուրսորը գումարում մ'ըրին.

Անգլիա Հօկ—յիշատակագիր մի ներկայացուց ատենց ինտ խօսք ընելու ամս զըզակի մասանց վրայ. Հաւանական է որ իրաւարար յանձնաժողովն կը նկատէ զ'ոնէ առ ժամանակեայ կերպիւ գումարելէ.

Փարիզ 15 ապրիլ.

Կը հաւաստեն թէ կառավարութիւնը Պոնապարթական զաւակաւութիւն մի գտած է.

Լոնտրա 15 ապրիլ

Օսմ. Փոխ.	53 3/16
» փոխ 1869	60 7/8
» » 1871	71 1/2
Անգղ. Փոխ.	92 13/16
Արծաթ	16/6
Մօնէր	44

Լիվերբուլ 13 ապրիլ

Բամպակ Մ. Ն. Օ. 11 3/8
Վաճառուած 15000 հակ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ.

Բարձր. կայսերական Խուսուֆ Իզզէտին Էֆէնտին՝ Կայսերական ամենապահ զօրաց (Խասսա Օրտուսու) հրամանատար անուանեցաւ Միւշիրութեան աստիճանաւ.

Տրապիզոնի կուսակալ Ճէվտէդ Մուսթաֆա փաշան Ծորի—Շուրայի Նախագահ անուանեցաւ.

Կոնիոյի կուսակալ Բէսիֆ փաշան Տրապիզոնի կուսակալ անուանեցաւ.

Դարձեալ կայսերական հրամանաւ Թնդանօթարանի վերատեսուչ Մուսթաֆա փաշան Պատերազմական գործոց պաշտօնեայ անուանեցաւ փոխանակ Աչամէլ Բէքիմ փաշային, որ կայսերական երկրորդ զօրաբանակին հրամանատար անուանեցաւ.

Դարուգնօի նոր կամուրջին համար երէկ բացուելու խօսք կար, բայց երկու ծայրի չինութիւնները դեռ աւարտած չլինելուն համար քանի մ'օր եւս ձգուեցաւ.

Բրուսիոյ Ցրէտէրիկ Շարլ իշխանը Կիրակի երեկուն Կ. Պոլիս հասաւ Բէրլինէն—Բիւզէ կայսերական շոգենաւով որ Վեհ. Սուլթանն յառաջուէ կէլիպօլու զրկած էր. Իշխանը Տօլմա-Պաղչէ իջնելով, արքունական կառօք Բէրայի Գերմանական դեսպանատունը գնաց.

Երէկ մայրաքաղաքիս քանի մ'ինչ-չանացը չէնքերն աչքէ անցուց, եւ յետոյ խաղիւսար անցնելով մինչեւ Զաւիքեա դարձուեցաւ.

Այսօր ալ Վեհ. Սուլթանին պիտի ներկայանայ.

Մայրաքաղաքիս Ռուսաց դեսպանը կիրակի օրը մայրաքաղաքէս ճանբայ ելաւ Պետրբուրգ երթալու համար, բայց Բաղդադէն գալու ելնելու ժամանակ ատարիկ ծովու հանդիպելով ետ դարձաւ. եւ սրտմտեալ որ անցնելէ ետեւ նորէն ճամբայ ելնելով ուշ պիտի մեկնի, եւ կարծեր մեկնելէն ետեւ պիտի հանդէս 'ի Պետրբուրգ. այս պատճառաւ ճանապարհորդութենէն բոլորովին ետ կեցաւ.

Դարդանելի Դայմագամին փորձական գործոց վրայ խաղխաղոյի կառավարելէ 'ի Թօսան փաշայի բացած քննութիւնն եւ չինած տեղեկագիրը՝ ըստ եւ Գայմագամին դէմ ծագած ամբաստանութիւնները կը հաստատեն.

Տեղեկագիրը Ռուսիկանութեան պաշտօնէին տրուած եւ Ն. Վսեմութենէն ալ Մեծ Եպարքոսին մատուցուած է.

Աթէնքէն կը գրեն թէ անցեալ շաբաթ օրը (Յունաց Աւետման տօնին օրը) Կ. Պոլսոյ յունաց Գրիգորիոս Պատրիարքին (որոյ մարմինն ասկէց երկու տարի առաջ Օտեսայէն Աթէնք տարուած էր) համալսարանի հրապարակին մէջ կանգնելու արձանին նաւակատիքը կատարեցաւ մեծ հանդիսիւ 'ի ներկայութեան թագաւորին եւ թագուհւոյն. Մետրոպոլիտին մեծ դքսին եւ հանդէս? արքունեաց.

Իրիկուն ալ թագաւորը մեծ ճաշ մի տուաւ, ուր հրաւիրուած էին Հելլենական անկախութեան պատերազմին մէջ գտնուող զինուորականք.

Պատրիարքին արձանը՝ Ալեքսանդրիոս բնակեալ Գ. Աւէրօֆ անուն հելլենացի հարուստ վաճառականին ծախիւք չինուած է.

Կիրակի օր Զմիւռ մ'իր ձիուն վրայ նստած Քէհաթխանէյէն Գարագաճ երթալու [illegible] յանկարծ ձին կատղելով ձիաւորը վզէն ձգեց եւ յանուռն կերպիւ փախչել սկսաւ. Դժբաղդաբար ձիաւորին մէկ ոտքն ասպանդակին մէջ մնալով, ձին հինգ հարիւր մէթրօ չափ անդ զայն քաշել տանելէն ետքը, երբոր արգիլեցին, ձիաւորին գլուխը ջախջախեալ եւ անճանաչելի դարձած էր.

Կրուի թէ Պարսից ծովածոցին վրայ Մասքա—Մուլա քաղաք Բռնապետն իրեն եղբօրմէ, յիշեալ քաղաքէն դուրս ելած ճանապարհորդք եւ փախստեայ քաղաքին իշխող կուսած են ուրիշ ...

Լա Թիւրքիի մէջ հետեւեալ դէպքը կը կարդանք, որ անցեալ շաբթու Բէրայի Ձէրվաէ փողոցը տան մի մէջ պատահած է.

Կէս գիշերին 3 ժամ անցած էր, տանը տիկինն իր սենեակին պատուհանէն բացուելու ձայնէն կարթնանայ, եւ կը տեսնէ որ մարդ մը պատուհանէն ներս մտնելու կը պատրաստուէր.

Կինն առանց իր այն արթնցնելու, որ նոյնատեղի այծս փախիրն էր, կը ցատկէ կը վազէ պատուհանին քովը, եւ մէկ ձեռքով դուռը բանելով մեւսովը կ'սկսի ծեծել.

Գողն խնդիրն վար նետելու չը համարձակելով եւ կամեցող մի վար իջնել ուզելով, առանց ձեռք հանելու ձեծը կերաւ. եւ երբոր տիկինը յոգնելով թող տուաւ, այն ժամանակ վար իջաւ՝ հաւէն չ'բռնուած պատէն մի պէս անհետացաւ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԵՆՉԱՄԸ ՈՒՍՈՒՄԻՆ

3 ապրիլ երկուշաբթի լիրէսն		58	8
4 » երեքշաբթի առաւօտ			
բացուելու		57	23

Կ. Պոլիս 3 ապրիլ

Ցուրքէթ ժէնէրալի բաժինք		Անգ. լիր.	12.26
Պրէմի	»	Ֆրան. լիր.	17.37
Պրէմի Օսմ.—Բիւրօ			11.60
Երկաթուղեաց	»	Ֆր	170.50
Փոխ. 1863	»	»	353
» 1865	»	»	357
» 1869	»	»	305.50
Թրամվէյ		Օսմ. լիր.	12.50

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ինչպէս որ չաբաթ առաջ խօսած էինք, կիրակի օր Մեծ. Տօքթօր Մորթմանն Պատրիարքարանի Մայր եկեղեցւոյ վարժարանին տարեկան քննութեան հանդէսին ներկայ գտնուեցաւ. Հայկական մեծապատուութեանց վրայ իւր քերթէն յեղուով ճառախօսութ 'ի ներկայութեան Ս. Պատրիարքին եւ բազմութեան եկեղեցական եւ աշխարհական ուսումնականաց եւ այլ ամեն կարգէ ազգայնոց։

Այս առթիւ Տօքթօր Մորթմանն՝ անդամակցութիւնները մի առ մի կարդալով բացատրեց, որով նոցա համար ջերմագին կենդանութիւն մը տարածուեցաւ։

Ճառախօսութեանն նաեւ Ս. Պատրիարքը գեղեցիկ եւ խնամոտ նախանձաւորութեամբ մի Տօքթօր Մորթմանի բրած գործոյն Հայոց համար ունեցած ամենամեծ կարեւորութիւնը ցուցնելով, ընդհանուր Հայ ազգին կողմէն շնորհակալութիւն յայտնեց, եւ ամեն Հայրենասէր ազգայնոց հետ իւր ալ ուրախութիւնը խոստովանեցաւ բազմազգին Արեւելքէն ազգօգուտ աշխատութեանց, մանաւանդ Գերմանիոյ Արեւելեան ընկերութեան ջանիւք այս մեծ դիւանին վրայ տպուիլ սկսած ընդարձակ գործին Գերմաներէն լեզուէ 'ի Հայ թարգմանուելով հրատարակուելուն համար. կարեւոր եւ ընդարձակ գործ, որոյ մէջ յիշատակ եւ խիստ հնագոյն տեղեկութիւնք կան Հայ ազգաց վրայ, հանդերձ քանի մի պատկերներով եւ նոցա բացատրութեամբ։

Ս. Պատրիարքն իր առենախօսութիւնն աւարտել եւս՝ 'ի Պատրիարքարանն հրաւիրեց Մեծ. Տօքթօր Մորթմանն եւ նորա հետ Միխիթարեան Աբբ. վարդապետ մի, Մեծ. Նշանը Աղաօղլեան եւ Միհրան աղա Ահաւեան, եւ կէս ժամու չափ տեսակցեցան նոցա հետ։

Այս առթիւ արժան կը համարինք ծանուցանել թէ Տօքթօր Մորթմանին Աւետարանի Նոպէլին մէջ հրատարակած մէկ հնագոյն տեղեկութիւնը, որով առաջին անգամ իւր այսպէսեան գիւտն եւրոպային գիտնոց կը հաղորդէ, Մեծ. Աղաօղլեան Գէորգ էֆէնտիի ազգասիրական ջանիւք եւ աշխատութեամբ Հայ լեզուի թարգմանուած ու տպուած լինելով. Աղաօղլեան եղբարց կողմանէ ամեն ուսումնասէր եւ Հայրենասէր ազգայնոց հաղորդուելու վրայ է, փոխարէն հանգանակութիւն մի սատարելով, որոյ նպատակն է Մեծ. Տօքթօր Մորթմանի երկարժամանակեայ բազմաշխատ աշխատութեանց փոխարէն երախտագիտական գոյգն նուէր մի մատուցանել։

Հանգանակութիւնք երկու կարգի բաժնուած են, առաջինը մէկ Օսմ. լիրա, երկրորդն երկու արծաթ Մէճիտիէ։

Առոր համար Աղաօղլեան եղբարք տպեալ առնակներ պատրաստած են իրենց ստորագրութեամբ, եւ փութեցինալ տեսակին հետ կը ղրկեն այն ամեն ազգայնոց, որք այսպիսի մեծ գործի մի յարգը կը ճանչնին։

Գոհութեամբ կը լսենք թէ Աղաօղլեան եղբարց այս հայրենասիրական ձեռնարկութիւնն արժանաւոր համակրութեամբ կընդունուի ամեն ճշմարիտ Հայոյմէ։

Ցանք ուզեր անյիշատակ թողուլ նաեւ Անուշեան յարգոյ Միհրան աղա, եւ անդամուն երիտասարդը, որ ինչպէս ամեն առթի մէջ, նոյնպէս եւ այս հայրենասիրական գործին յիշակէս յաջողութեան համար ամենջանք եւ աշխատութիւն յանձն առած է ընձանուիրաբար։

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՏԱՐԻ

(Շարունակութիւն տես Թիւ 1221)

Այսպիսի առաջնորդներով, այսպիսի վարդապետներով, այսպիսի քրիստոնեական քարոզներով, քառասուն տարի առաջինէն վերջը, ահա ժողովուրդը՝ քաշուած քաշկռտած՝ Բոսֆորային Դրան կը դիմէ արդարութիւն գտնելու։ Պետական հրամանը՝ միաբանեցէք եւ Պատրիարք մը ընտրեցէք՝ ձեզի կըսէ, եւ իրաւունք ալ ունի վասն զի քառասուն միջոն ընտրելոյ կուսակրութեան հակողին ինչ ծանծրոյի բազմաց ձայն է 50 հազար մորթու փախարք, որ թողէք ամեն բան եւ զմեզ լռեցէք կազմուելոյ։

Ահա ժողովուրդը՝ կա՛մ միաբանութեան մասնաւոր կամ բանադրանաց, կամ փիլ ամառութեան մասնաւոր կա՛մ կոխակալութեան, կա՛մ յիմարութեան մասն եւ կամ հերետիկոսութեան, կա՛մ կուրութեան մասնաւոր կամ ճառամասնութեան, բայց հաւատարապէս առաւ նշանակի եղած ամէն տարաձայնելու, ամենին չամենին, իրաւ այս եղած գայթակղութեանց վրայ գայթակղ կ'կզանք, բայց խորհրդածողով գոհ ենք եւ ուրախ, եւ այս վիճակին երկարելն ալ մեզի յոյս կուտայ, որպէս զի բանախօսութեան տեղեկութեան վրայ քիչ մը յոհենք։

Գիտենք որ ծանր վիճակ մը նէ ատ. գիտենք որ ամենէն աւելի ազգաար կը չարչարուի վասն զի ինչ որ հիւանդի չըսուածը անանկի դարմանոց ալ բերմներ կան, ան մորդկանց ձեռքն է՝ որ յարգապարութեան հոգիէն են ներշնչեալ, եւ զուրկ ամեն օգնութենէ կը չարչարուին. բայց գիտենք մեր միաբանութեան համար նաեւ որ այս գրեանքս նոր չեն. կը լիշենք թէ Եղմիածնի հոգին ազքաար հիւանդը դրեալու համար չասաց դաշինք դրբոծ էր, եւ անկից հինգ տարի առաջ երբ բաժանուած կար եւ հնազանդութեան հոգին կը տիրէր Ջիմպալեան Պատրիարք մէջ առնը բաժնեալ ժողովք մը եղաւ, եւ ազգաանոցի եւ մանուանց հիւանդանոցի մէջ առատ վիճակին նոր կարողութիւն մը եղաւ, ուր զանազան առաւելութեանց մէջ մենք ալ բաժնեալ աշխատաւորներու՝ ակամայ այսպէս միայն պրուցեցինք թէ ժողովրդեան մը վիճակին մէկ ձեւովն միայն օգնել անկարելի էր, բոլոր անկարգութեանց ծայրը միահաղոյն պէտք էր հատել ու գանել։

Գիտենք որ ընտանեաց մէջ խռովութեան ոգին կը տիրէ, եւ անհոգութեան հոգին իշխող գեմ կը գինէ հովը իր արդարութ, եղբայրը ազքաւոր հով դեմ։

Գիտենք որ նիւթական եւ գրաւական չարհերու նաեւ չատ մեծ կան, բայց թէ նիւթական եւ թէ բարոյական վնասը նաեւ օգտակար կը համարինք, երբ որ յանկարծ եղած զարհուրելի խորդութեանց եւ անկարգութեանց յայտնեալ տեսարանին մէջ միամիտ մը մաքրին ոչքը կը բացուի եւ ականջը կը լսէ եւ ազդուեցութենէն մաքրուի։

Գիտենք զարմացած որ ինչպէս մեր ցնցցինք, բարձր կոչվեր ուզելին այս ժողովրդեան բաժանմունքը միացնել. բայց որովհետեւ չկար հաւատարմութիւն մը որ ժողովրդեան մէկ միտքն խղճմտանքն եւ մաքրին վրայ բանութիւն մը բանեցնէ, եւ միացնե ալ միայն եւ խղճմտանք ստեղծէ, առոր համար միութեան անկարելի ըլլալը նշմարեցինք։

Եւ իրօք թէ որ դժուար եւ առաւելապես աշխատութիւն մը կայ այս խնդրոյս մէջ, Բոսֆորային Դրան պաշտօնատարաց աշխատութիւնն է. Անգլիական ատար խնդիր մը, Պապի կոնդակ մը կայ առաջինին, գործը պէտք է գտնել. բայց կրօնական բռնած բարոյական վերացեալ ձեւէն կը ստուգանմ նիւթական եւ գրաւական խնդիր մը կը գտնուի. Օսմանեան հպատակ եկեղեցական մը կայ առջեւ, բայց կանոնը Հռոմէական բոլոր պօռութիւնը կոխոտել եւ կը չարժէ ու կը չարժէ Պապական Աղաթոնեան, Նաշալեան Ավանեան, որոնք զատ խնդրած զօրութեան մեքենաներուն ազդեցութիւնը կըզգան եւ իրենց երկիրներուն մէջ այդ իշխանութեանէն ամեն օր մէկ մէկ բան կորզել կը ջանան, հոս բնական կը համարին որ կամքերը կատարելու համար պէտք եւ իրենց անմիջնաւ զօր մը նուէրիլ եւ միջնորդ կըլլան Հռոմայ այրենքի Հասուածին, եւ զօրանօքով կը կարդանքնաեւ թէ իրենց ըլլեր կը գանեն մինչեւ բողոքական Անգլիան, որ գո՛նէ գանէ Պապական եւ ոչ Հասուածական Հայուն չափ հերետիկոս պէտք էր համարելը։ Իրօք մենք կը ցուցնենք ան ժողովրդեան վրայ սրտն մաստենք, կը ցաւինք իր դատապարտուելուն վիճակին վրայ, բայց չենք կրնար ալ դատող իշխանութեան չիրաւութեանը վրայ ալ չցաւինք, ինչ ընէ ի՛ Դուռը, չըսեր հրեղ. Եւրոպական տէրութեանց պետութիւնը ձեռքերնին փաթթելով գոյնազգինը կը ներկայանան, ահա յօդումածը կըսեն որոշ Պատրիարքները անփոփոխ են, Հասուն ալ ուրեմն անփոփոխ է, թէպէտեւ Բոսֆորային Դուռը գիտնայ թէ Հասուն ասանց ազգին հաւանութեան Պատրիարք է, թէպէտեւ գիտնայ թէ սա ան հատակ Պատրիարքութեան օրինակ մը չկայ Յովէփէ Սուլթանէն մինչեւ հիմա, եւ թէ առոր դէմ ժողովրդեան մեծ եւ մասին մասը կը բողոքէ, թէպէտեւ գիտնայ թէ սա բողոքը առնելութեան միւքն ասորհանմերէն ալ եկած հասած մէ սա ժողովրդեան սրտին մէջ, թէպէտեւ գիտնայ թէ սա ահսակ Պատրիարքական իշխանութիւն մը, որուն արմատը Հռոմ է, ազատակոր բույս մը չի համարուիր նաեւ Միւսլիման երկրին մէջն ալ. բայց գործնական իր աշխարհամանած քաղաքական կառավարութեամբ՝ թէպէտեւ փակը բաց փոխանորդ մի կը գանոյ, եւ յուծումէն մինչեւ այսօր կուրցնայ. Չկարծես է որ սա կծիկը Յունաց փառքի հիւսած մէկ կծիկն է ուրոյն յիջոտակը օրհնութեամբ եղծի՝ եւ գիտութեամբ պէտք չէ քակել։

Բայց համարինք թէ, ինչ որ անկարելի է, Ս. Դուռը Պետանեան իրաւունք բռնած համրաւոր փարգապետութեան հետանեալ, Օգոստափառ ինքնակալին արդարութեան հրամանները օր մը միայն քնացնէ, եւ ճանչնալով ալ դժոխոն հասատաէ պատրիարքութեան մէջ, հետեւանքը

ինչ կըլլայ Հասուննին համար, ինչ կըլլայ ժողովրդեան համար։

Անտոն Պետրոս Թ. այնինքն Հասուն կընայ պատրիարքական գահոյից վրայ կոխնել ժողովուրդ մը որ քանի մը տարի անխուով իրեն կը հնազանդէր, կը սիրէր ան ամեն ստորադասից վրայ որ քառասուն տարուան մէջ փոփոխութիւններէն մինչեւ այսօր աս ժողովուրդը իր աշխատութեամբ հոգւոր շինեց եւ հասաքրէ, կը կառավարէ իր ժողովուրդը ինչպէս գիտէ, ինչպէս կը փոխէ, եւ ամեն բան իրեն համար խողովակ կ'երթայ առ երեսէ մինչեւ օրը գոյ որ գործեալ մնացած ժողովուրդ մը ծնանի նոյն Հասունական ժողովուրդը. մինթէ չէ՞ ըլլուած գիրքը մեկ կրնայ Աստուած քարերէն հանել Աբրահամու զաւակներ։

Իսկ ժողովուրդը որ արդարութեան սիրոյ ալաղէ, պէտք է որ հասատէ իր մաքրին վրայ կենայ. հետեւելին հնարեալ Քրիստոնէից օրինակին. մինչեւ անոնց գրաւորութիւնը, մինչեւ թէ անոնք ամեն տեսն հեթանոսի կերպին, առաջի Քրիստոնէութիւնն Աւետարանին մէջ իր նախնի հարց Լուսաւորչայ Ներսիսեան Լամբրոնացւոյն գրքերուն մէջ, խիմոյ ճանչցայ Քրիստոնէի մը բարոյական պարտքերը, գաստիարակէ իր զաւակները ոչ թէ միայն ուսմամբ եւ գիտութեամբ, այլ նաեւ բարի վարուց օրինակաւ. իր հոգեւոր պարտաւորութիւններուն համար հետու կենայ անոնցմէ՝ որ կրօնամոլութիւնը ջօրէնք բրած են եւ հիմն հասատոյ եւ ան ատեն կը հասկնայ թէ ո՞ւր է ճշմարտութիւն, ո՞ւր է Քրիստոնէութիւն, եւ ո՞ւր են իր ճշմարիտ եղբայրները։

Ե. ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Այլ եւ այլ տեսակ կամ եղանակ Արտադրութեան

Նախընթաց բացատրութենէն կը տեսնուի, որ բազմ ձեւով մէկ Արուեստ կամ Ճարտարութիւն կայ, բայց անտեսական երեւոյթները լաւ եւս հասկնալու եւ դասելու համար՝ մարդկային աշխատութիւնները կրնան բանի մի դասի բաժնուիլ և որոշուիլ,

1. Արդիւնական ձեռներէցութիւն, որով կհմայցի հանքագործութիւն, անտառ արդիւնութիւն, ձկնորս գետերու և լճերու մէջ որսորդութիւն, և ընդհանրապէս ամեն աշխատութիւնք որ երկրէն բան մի դուրս հանելու կը ծառայեն։

2. Հողագործական ձեռներէցութիւն, որով կիմացուի դաշտաց մշակութիւն, պտղաբարուծութիւն, և որմաւոց՝ ստացական կենդանեաց նոյն մաս և այլն արտադրութիւն։

3. Ճարտարարուեստական ձեռներէցութիւն, որով կիմացուին այն աշխատութեանց բազմապատկութիւնը, որոց օգնութեամբ նախնական նիւթերն արուեստից և ձեռագործութեանց միջոցաւ մարդոց պիտոյքն յարմարելու համար արտադրութեանց կը փոխակերպին։

4. Փոխադրական ձեռներէցութիւն, որով կիմացուին ամեն փոխադրական աշխատութիւնք, որք արտադրութիւնները տեղէ տեղ փոխադրելով նոր արժէք մի կուտան անոնց։

5. Առեւտրական ձեռներէցութիւն, որով կիմացուին ամեն տեսակ վաճառականաց աշխատութիւնք, որք փոխանակելու գնելու և վաճառելու գործողութիւնն իրենց ամփոփական արհեստ ըրած են և կինեն, և որոց պաշտօնն է՝ փոխարինական ձեռնատուութեան միջոց պատրաստել նիւթերն սպառողաց մատչելի ընել։

6. Անիւրական ձեռներէցութիւն, կամ Գեղարուեստական, Մտաւորական եւայլ արհեստք, որք Արդիւնաւոր ալ կը կոչուին, և որոցմէ կիմացուին այն բազմապատիկ աշխատութեանց բազմադիմակութիւնը, որք մարդոց վրայ գործող արուեստից նիւթն են, և որոց կատարողութիւնն այս է.

Ա. Արհեստք, որոց նիւթն է Քաղաքական մարդոյն պաշտպանութիւնն ու կատարելագործութիւնը. ինչպէս են պար, առ...

ներսողութիւն, հնձնութիւն, մարմնամարզ, լող,—ծախսելիքն, վիպասանութիւն, առամարտութիւն, եայլն։

Բ. Արհեստք, որք մարդոյն երեւակայութիւնն և զգացման կարողութիւնները մշակելու կօգնեն, ինչպէս են ճարտասանութիւն, նկարչութիւն, քանդակագործութիւն, երաժշտութիւն, մէկ խօսքով գեղարուեստք։

Գ. Արհեստք, որոց նիւթն է Աշխատաւորութեան արտադրութիւնն, և որք կը գործածեն օրէնքներ չինելու, ուրիշութեան ենթարկելու կազմակերպութիւնն մշակելու օգնելու, հասարակաց բարեկարգութիւնն մեկնելու ապրելու, մէկ խօսքով երկիր կառավարելու։

Դ. Արհեստք, որք մեր մտաւորական կարողութիւնք զօրացնելու և կրթելու կը ծառայեն. ինչպէս են փիլիսոփայութիւն, ուսումն։

Ի՛ Արհեստք՝ որք մեր բարոյական ունակութիւնքը կը կրթեն. ինչպէս են բարոյական կրթութիւն, քաղաքացութիւն, և կանոնաւոր նկատմամբ վերցնելով արհեստից շատերն։

Չոր արհեստ բառն իր լայն իմաստով այսպէս է առնուել։

Զ. Վերջապէս՝ արհեստք՝ որք հանցից և զուարճութեանց կը ծառայեն. ինչպէս են երաժշտութիւն, Թատերական ներկայացումներ, ճարտարխօսութիւն։

Դիտելի է նաեւ որ զիմանակութիւնն ամեն մարդոյ հասարակ գործողութիւն մ'է. երկրագործ, ատաղձագործը, դերձակը, դրամատէրը, հանքատէր և կոմսներ սպասին կը փոխանակեն իրենց հարստութեան արդիւնքը, իրենց ծառայութիւնքը, իրենց աշխատութիւնքը, իրենց ոյժը եղած նիւթոց հետ։

Նիւթական և Աննիւթական Արդիւնք.

Ամեն պարագայի մէջ, թէ՛ արտադրութիւնն իրաց վրայ գործադրի, և թէ՛ անձանց վրայ, մեր երբէք նիւթ չենք ըստեղծեր, այլ միայն օգտակարութիւն կարտադրենք. այնպէս որ, մարդկային հարստութեան Արդիւնքն, ինչ որ ալ ըլլին, ճշմարիտ Աննիւթական են։ Ցորեն, պատկեր, գոյնը՝ զոր արհեստաւոր մի կաւաւոյ անոտոյ մարմնոյ, այնչափ աննիւթական են, որչափ այն գիտութիւնը զոր վարժապետ մի կը հաղորդէ աշակերտաց։ Արհեստին ալ արտադրածն Օգտակարութիւնք են. իրենց աշխատութեան մէջ նշմարուած միակ տարբերութիւնն այս է որ մին իրեր կը փոխակերպէ, միւսը մարդիկ։

Մարդոյ վրայ մեր բերուած այս Օգտակարութիւնք, այս Արժէք, զորս 'ի չդուրս չ'ուզել բառի՝ Աննիւթական Հարստութիւնք, Արդիւնք, կամ Ծառայութիւնք կը կոչենք, ինչպէս նաեւ այն Աշխատութիւնը՝ որոց արդիւնքն են, բացարձակապէս փոխանակելի են ուրիշ արդեանց՝ և այն արդիւնքը մեր բերելու ծառայող աշխատութեանց հետ։ Նոյն Արժէքն ու Գինը կը դանուին մի և նոյն օրինաց(1) գործադրութեան, և անոր պէս կապին բարձումի բաղդատակից քաղաքակրթեալ երկիրներու մէջ. ինչպէս են դատաւորք, քահանայք, վարժապետք, գործակալք, գինուորական, ճառախօսք, փաստաբանք, բժիշկք, և այլք։

Այս Աննիւթական Հարստութիւնք՝ ստացողին ամեն տեսակ յաջողութեան, ճոխութեան, առողջութեան և բարեկարգութեան համար կը մթերին, և մեքենական, գրական և այլ նիւթական արդեանց կամ գրամագլխոց մթերքին չափ և անոնցմէ աւելի անհրաժեշտ և ընկերական դրութիւնը կու երթեն։

Վերջապէս, մարդիկ և ընկերութիւնք՝ Նիւթական և Աննիւթական Հարստութեանց զուգ ահեւոր արտադրութեամբ կը հարստանան, և այս երկու տեսակ հարստութիւններն ընկերական Հարստութիւնը կը կազմեն, որ քաղաքակրթութեան և բարեկեցութեան տարրն է։

Գործոց արտադրութեան.—Երեք գործն արտադրութեան մէջ.

Բնութիւնը մարդոյն Փիզիքական ուժ

(1) Առաջարկ և խնդրանք. Գաղղ. Offre et Demande, և ծախք արտադրութեան, ուրոյ վերայ յետոյ պիտի խօսինք։

և խելք առած է, զորս կը կատարելագործէ նա, և որք արտադրութեան, աշխատութեան կամ ծառայութեան առաջին գործիքն են, և Մնձնական կարողութիւնք կամ պարզապէս Աշխատութիւն կը կոչուին։

Աշխատութիւն բառով կը հասկցուի Անձնական կարողութիւնք և միանգամայն նոյն կարողութիւններն արդիւնաբեր ընող ձգումը։

Բայց ամենքն կայտ ճարտարութիւնք կամ արհեստ ուրիշ գործիներու պէտք ունի, որոնց չկրնար անցնիլ։ Ամենքն չըքաւոր վայրենին՝ զինքը մտոցանող կենդանիները բռնելու համար զինուոր և ցանցերու, խրճիթ մի շինելու համար տախտակի, կարշի եայլն, ինչպէս ծածկելու համար ալ մորթերու պէտք ունի։ Փայտ 'ի չաւոր կրթեալ երկրի մի մէջ այս գործոց թիւն անհաշուելի է։ Արդեաք բաներ կան ամենքն հաւաստ գործածել՝ ամենքն այլ քառ գեղջուկին գործիներուն մէջ։

Այս գործոց մէկին մասը բնական և անսեփականելի են, այսինքն սեփականութիւն չեն կրնար, հետեւաբար հասարակաց հրն են, ինչպէս ծովերուն գետերուն հոսուն ճանապարհը, զորս քարոզ ճամբաները կանոնաւոր Բազդոյ —ոյժը և հոսանք ներգործութիւնք.—արեգական ներգործութիւնք.—ցամաքին ծառայող օդը.—ելեկտրականութեան օդը.—հողին բուսացական զօրութիւնը, և այլ ամեն բնական գործակալութիւնք կամ Փիզիքական զօրութիւնք։

Կան ուրիշ բնական գործիներ ալ, որք սեփականութիւն եղած են, յոգուտ բովանդակ մարդկային ազգին, ատաղձին գործածումն կամ ամեն տեսակ աշխատութեամբ և զօրութեամբ, այնպէս են մշակելի հողեր.—հանքատոր հողեր.—ամեն տեսակ քարեր.—ջրանցքներ հանքերը, եայլն։ Այս կարգի գործոց մէջ ամենէն կարեւորն է մշակելի և որ ե է կերպիւ չանցորեր հողը, որ Հողոյն կոչուած, Հողոյն սեփականութիւն կամ պարզապէս Հող կը կոչուի։

Ուրիշ գործիներ ալ կան, որք բնական չեն, այլ մարդկային ճարտարութեան արդիւնք են, ինչպէս են շէնք, մեքենայք.—գործարք.—ընդհանրապէս ամեն փոխադրութեան միջոցք.—նաեւ տարանցք.—յաջողակութիւնք.—մթերք.—յառաջադրմունք։ Այս ամենը կոչեն ճարտարութեան գործոց, կը նորոգեն կամ կը գործածին արտադրութեան, և ընդհանուր անուամբ Դրամագլուխ կը կոչուին։

Արդեաք կրնամ ըսել թէ ճարտարութիւնը կազմող արտադրութեան միջոցները հետեւեալ երեք ընդհանուր գործոց խումբն մէջ կը բովանդակին.

Կարողութիւնք կամ Աշխատութիւն մարդոյ.

Հող և բնական գործակալք, զորս կը գտնէ մարդ, երկրագնդին վրայ.

Դրամագլուխ կամ այլ և այլ միջոցք, զորս կը հաւաքէ մարդ իրեն համար։

Այս գործոց երկուքը՝ Աշխատութիւնն ու Հողը՝ բնական են. իսկ երրորդը՝ Դրամագլուխը(1)՝ մարդիկ կը հանեն։

Դիտելու արժանի է, որ Ցեղագրական չատ անգամ Դրամագլուխն ամեն տեսակ բարւոքմանց ձեւով Հողին հետ միացած պէտք է նկատել, կամ ցեղական և բարոյական մարդոյն վրայ հաստատուած և ճարտարութիւն մի կամ առաքինութիւններ կազմած։

Համառօտ խօսելով,—մարդոյն հայկական կամ օգտակար եղող ամենայն իրաց աղբիւրն Հողն է։ Մարդն այս աղբիւրէն արդիւնք կը քաղէ մտաւորական և Փիզիքական Աշխատութեամբ և Դրամագլխի

(1) Այս տարացուածները փոփոխելի երգածին չափ քանզի չեն։—Անգլիական լեզուի մէջ Հող բառն իրեն յատկացեալ բովանդակ զօրութեանց բաժանդակութիւնը չը յայտներ։—Աշխատութիւն բառին իմաստը մերթ կը սահմանափակի, մերթ ալ մեծնալով մինչեւ Ճարտարութեան կը հասնի։ Երբեմն ալ թէ՛ աշխատելու համար եղած ճիգն, թէ՛ աշխատողը զօրութեան կամ կարողութեան, և թէ՛ մինչեւ իսկ աշխատութեան արդիւնքին կը տրուի։—Դրամագլուխ բառով ալ՝ ասկարական լեզուի մէջ գրեթէ միշտ դրամ կը հասկնան։

ոյնութեամբ, որ անցեալ աշխատութեան մ'արդիւնքն է, այսինքն՝ գործոց, չինուածոց և պաշարոց(1) հետ ինքնիւն մթերեալ օգտակարութեամբ։

Արտադրութեան այս երեք գործոց այլ և այլ համեմատութեամբ գործակցութեանն յառաջ կուգայ։ Ասոնց զուգակցելը գործութեանցն կը ծնանին ամեն տեսակ Արդիւնք, Նիւթական և Աննիւթական.—մէկ բանիւ՝ Հարստութիւն։

Հողն առանց Աշխատութեան դրեթէ բան մի չարտադրեր՝ համեմատութեամբ այն տաւածին՝ երբոր հանձարեղ կերպիւ մշակուի։ Բայց մարդոյն Աշխատութիւնն ալ անզօր կը լինի առանց Դրամագլխոյ, այսինքն առանց սկզբնականաց, առանց պաշարութեան, առանց աշխատաւորը մինչեւ հնձոց ժամանակ կերակրելու պաշարի, առանց ամեն տեսակ մշակական գործոց, առանց հունձքն ու դաշտը պաշտպանելու մեքենայից։ Ուրիշ կերպ խօսելով, Հողին եւ Աշխատութեան գործօնութիւնք՝ որք խիստ հարկաւոր են, Դրամագլխոյ գործակցութեան պէտք ունին, որպէս զի կարենան արտադրել այն ամեն նոխանական նիւթերն՝ որոց վրայ մարդկային ճարտարութիւնք կը գործեն, և այն ամեն նպաստներն՝ որք մարդոյ մնջեղէն կը ծառայեն։

Նմանապէս, արտադրելու արդեանց ամեն ձեւափոխութիւնք՝ որ արուեստից փոխադրութեանց և փոխանակութեան միջոցաւ կը կատարուին, և ամեն հասարակ կամ Օգտակարութեան ու Արժէքի աճեցմանք՝ չեն կրնար ձեռք բերուիլ առանց Աշխատութեան, ոչ ալ առանց նախնական նիւթոց, որոց վրայ այս Աշխատութիւնք կը գործածուի, ոչ ալ առանց գործոց և միջոցաց, որոց օգնութեամբ այս Աշխատութիւնք կարելի կը լինի, այն է՝ առանց Դրամագլխոյ։

Վերջապէս, նոյն իսկ աննիւթական արդեանց հասուտցը չկրնար կատարել առանց Աշխատութեան և Դրամագլխոյ, այսինքն առանց ծախուց, առանց պաշարի և առանց բիչ կամ շատ գործոց։

Երկար արտադրութեան մի նոյն բնական գործք մ'է և ոչ անփոփոխելի, այսինքն երբոր մէկուն չինելու երկու, ինչպէս ձիան, մարդկային, բուսոց և այլ ծաղկին որոց մէջ, Աշխատութեան և Դրամագլխոյ միայն կրնայ արդիւնք ձեռք բերուիլ։

Տարրագործական և ուսուրական ճարտարութեանց մէջ ալ Աշխատութիւնն ու Դրամագլուխը կը բանին, և երկրային գործքը կամ հողը բացարձակապէս հարկաւոր չէ, կամ գոնէ մեծ կարեւորութիւն չունի. որովհետեւ այս անուանք մի միայն գործարանաց և մթերանոցաց դրաւած գետնին կրնայ տրուիլ։ Բայց պէտք չէ մոռնալ թէ այս երկու ճարտարութեանց գործածած նիւթերն ալ հողէն ծնած են, և զանազան ձեւափոխութիւն կրելով, անոր մէջ փոխադրուած։

Աննիւթական արդիւնք տուող արհեստից մէջ ալ նմանապէս Աշխատութիւնն ու Դրամագլուխը միայն ուղղակի կը գործեն. բայց յայտնի է որ այն դրամագլուխը կազմող արդիւնքն՝ առանց քիչ շատ սեփականելու և աշխատաւորին ջանքէն առաջ եղող Հողոյն գործակցութեան՝ չէին կրնար գոյութիւն ունենալ։

(1) Ցեղաւորներ ասոնք Հողը Դրամագլուխ մ'ընկալով, կրցին այս երեք գործիքն երկուքի իջեցնել, այն է Դրամագլուխ եւ Աշխատութեան. Բայց Դրամագլուխն ալ Աշխատութեան արդիւնք ըլլալով, ուրիշներ ալ երկուքը մէկի իջեցնին. այն է Աշխատութեան։ Բայց այս համառօտութիւնք կրնան խնդիրները մթնցընել։

ՀԱՒԱՔՈՒՄՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿՆԳՐ. ՏՐԱՑ

1871—1872

ՑՈՒՑԱԿ 18ՐԴ.

Նախորդ հրատարակութեան գումարը	63,523
Մինծապատու. Էֆէնտիք	
Խաչատուր Մօզեան	75
Փօլոս Կազըճեան	75
Յարութիւն Պանկասարեան	75
Թադէոս Թումայեան	75
Միքայէլ Սարքաւաեան	75
Յարութիւն »	75
Նիկողոս Աչնանեան	75
Սահակեան Գէորգեան	75
Բարսեղ » ա	25
Պօղոսեան Չիրմիւզեան	75
Կարապետ պէյ Երամեան	75
Յարութիւն Ռստուրեան	25
Սարգիս Անտոնեան	25
Ալիան Աճէրմէքեան	25
Խաչատուր Գէորգեան	25
Յովսէփ »	25
Մ. Մանուկ »	25
Աստուածատուր Խանճեան	25
Կարապետ Մեքայէլեան	25
Գրիգոր »	25
Եղէկիէլ Նէշանեան	25
Կիւլպէնկ Մերսէմ-օղլու	25
Յակոբ Կարապետեան	25
Յարութիւն Յովսէփեան	25
Յարութիւն Ասատրեան	25
Բարսեղ Յովհաննէսեան	25
Կիրեղ »	25
Յովհաննէս Սափրիճ	25
Միհրան Քէրեստէճեան	25
Յակոբ Մաթէոսեան	25
Դաւիթ Յովհաննէսեան	25
Քերովբէ Ալթունեան	25
Սարգիս Գրիգորեան	25
Կարապետ Գէրձակեան	25
Թովմաճեան Անդրանիկեան	25
Գրիգոր Գէորգեան	25
Յարութիւն Գրիգորեան	25
Թօդոս Մարտիրոսեան	25
Բուլղէն Նազարէթեան	25
Տիգրան Յակոբեան	25
Նշան Կարապետեան	25
Ոսկեան Մինասեան	25
Մ. Նազարէթ Մանուկեան	25
Յովհաննէս Միքայէլեան	75
Մինաս Պապազեան	75
Յարութիւն Երզնկեան	75
Աւետիս Կազմաճեան	75
Յովակիմ Գրիգորեան	75
Միհրան Մանուկեան	75
Արմէն »	75
Յակոբ Երոնեան	75
Խաչատուր Այվազեան	75
Պօղոս Յակոբեան	75
Սարգիս Յարութիւնեան	75
Գաբրիէլ Յակոբեան	25
Մկրտիչ Միքայէլեան	25
Գրիգոր Խաչատուրեան	25
Թովմ Կարապետեան	25
Տիգրան Տէր Մարկոսեան	25
Սարգիս Պետրոսեան	25
Խաչատուր Աւետիսեան	25
Յովհան Սարգիսեան	25
Մ. Սարգիս Կարապետեան	25
Մանուկ Ահարոնեան	75
Կարապետ Եղիազարի	75
Եղիա Յովհաննէսեան	75
Փիլիպպոս Կէշիշեան	75
Մկրտիչ Բէշիր-Եէնիգեան	75
Յարութիւն Յ. Պօյաճեան	75
Գէորգ Ա. Քեւրճեան Բ.	25
Յակոբ Սուքիասեան	75
» Գրիգորեան	75
Կարապետ Ներսէսեան	75
Մկրտիչ Կէշիշեան	75
Գարեգին Փափազեան	75
Յակոբ Քարաեան	75
Մ. » Սարգիսեան	75
Աբրահամ Շահպազեան	75
Համբարձում Մաքրուհեան	75
Յովհաննէս Ա. Քէրէստէճեան	75
Բուլղէն Յարութիւնեան ա	25
Յովակիմ Թառանճիեան	75
Եփրեմ Յակոբեան	25
Յովհաննէս Ըմլէքեան	25
Մարտիրոս Կոմիկեան	25
Յակոբոս »	25
Յովհաննէս Բամպուքեան	25
Մ. Սիմոն Մարգարեան	25
Գումար	67625

30 Մարտ 1872

Փոստիկպէքարանի Հայոց Գում-Գափու.

'ի Դիմաց Ազգ. Վարչ. Տնտ. Խորհրդոյ Գանձապետ

Դոքթ. Յ. Ա. Հէքիմեան

Ը. Ձ. Գ.

Աշխարհին անսովոր դատաստաններէն մէկը՝ որ տասը տարի զանազան փորձարանաց մէջ Հայերէն ու Գաղղիերէն լեզուաց եւ այլ եւ այլ ուսմանց դատաստանական պաշտօն վարելէ ընդ՝ ամէ մը ՚ի վեր դադրեցուցած էր այն պաշտօնը, պատիւ ունի ծանուցանելու Հայ հասարակութեան թէ պատրաստ է վերստին իւր ծառայութիւնները մատուցանելու ազգային ուսմանց եւ փորձարաններու մէջ։

Ուղղել բարեհաճի՛ լրագրոյս գրասենեակին խնդրով տալ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՅՏԱ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ
ՅՕՐԻՆԵԱԼ ՀՐԱՄԱՆԱՒ
ՆՈՐԻՆ ՍԱՐՑՐՈՒԹԵԱՆ
ԽՏԻՎԻՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ
ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
Կարապետ Գ. Շէրէմեթեան

Ընտիր ոտանաւորութիւն մը 48 երեսներէ բաղկացեալ, կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով եւ Զաքմաքճըլար Եօզուշու թիւ 10 Տէմէճեանց վաճառատունը, գին 4 ղշ։

ԽՕ ԻՄ ԱՐԻՒՍԵԱԿ

ԿԱՏԱԿԱՒՈՐ ԵՐԳԱԽԱՌՆ ԵՐԿՈՒ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ
(ՆՄԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ)
ԳՐԵՑ
ՕՀԱՆ ԷՖԷՆՏԻ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով, եւ Բէրա Թ. Միքի գրատանը ՚ի Թէքէ. Գին 4 ղշ։

ԳԼԽՈՒ ԹԵՓԸ ՋՆՋՈՂ ԴԵՂ

Զով երկրաւ անգամ քսելով՝ թեփերն ՚ի սպառ կը ջնջուի եւ սերն աճեցնել չեն դադարիր։ Այս դեղը վնասակար յատկութիւն չունի։

Կը գտնուի Մահմուտ փաշա թիւ 208 Յովսէփ Մանուկ ազայի խանութը։ Գին մէկ քառորդ մեճիտ։

ՔԱՎՈՒՐ

ԳՐԵՑ
Դ. ՌՕՒԼԱՆԻՍԵԱՆ
ԳԻՆ 100 ՓԱՐԱՅ

Խտալիոյ միութեան հիմնադիր Գավուր կոմսին քաղաքականութեանը վրայ տեսութիւն մ'է ընտիր ոճով եւ նուրբ խորհրդածութիւններով գըրեալ. Հեղինակին նախորդ գործը, որ ամեն նկատմամբ առաջիններէն վար չմնար, պատմութեան հետամուտ անձանց գրասեաններու զարդարելու արժանի է. Կը ծախուի Գաբաճեանի գրատունը ՚ի Զաքմաքճըլար եւ Ֆըրէնկեան գրատունը ՚ի Մէրճան, Բաստըրմաճի խանի կից թիւ 67։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

Նորէն տպուեցաւ Բոջէյի վիպասանութեան երրորդ եւ վերջին հատորը Գոլիոյ հատած ըլլալով. Արդէն բաժանորդներէն կը խնդրուի որ իրենց անդորրագիրը ներկայացնեն Զաքմաքճըլար Եօզուշու թիւ 10 Տէմէճեանց վաճառատունը, եւ հանեն առանձին նոյն հատորը։

Իւրաքանչիւր հատորը	գին 15 ղշ.
Բոլորին	» 10 »
Լաֆէնիթին	» 18 »

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Հայաստանի թշուառութեանց վըրայ մտածող եւ նորա բարօրութեան ու յառաջդիմութեան ցանկացող անձանց իրրեւ մի ըմբռնած դըրդիչ խորհրդածութիւններ, տեղեկութիւններ, նկարագրեր, խրատներ եւ յորդորանք պարունակող օգտակար գործ մ'է՝ ամեն ազգայնոց եւ մանաւանդ պատանեաց եւ աղջկանց ընթերցման արժանի։

Կը գտնուի Մարգարեան եւ Գափաֆեան գրավաճառաց քով. գին մէկ արծաթ մեճիտ։

ԿԵՂԾԱՆՈՒՈՐ

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ
ՔԱՆԻ ՄԻ
ԽՈՐՀԻՈՐ ՏԱՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՎ

Ի տպարանի Սէլասը Հալիգէթ լրագրոյ։

Գին 4 ղշ։

ԿԻԼԻԿԻԱՆԸՆ ԷՍՐԱՐԸ

ՎԷ ՍԷՖԱԼԷԹԻ

Այս տետրակը որ Կիլիկիոյ գաղտնիքն ու թշուառութիւնը կը պատունակէ իր մէջ, կաթողիկոսական խընդրոյ յուզումը Կիլիկիոյ վիճակաց որ ատորճան վիճակ եւ ինչ մեծ հարուած մը ըլլալը լաւ հասկնալու համար ամեն Հայ պէտք է ունենայ հատ մը. որ ամեն Հայ գրավաճառաց քով կը գըտնուի ՚ի գին 2 ղշ։

ՆԵՐՇՆՉՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՐԴԵԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ
Ի Յօրինէ Կ. Աճէմեանց Գրասացւոյ

Կը ծախուի Հայ գրավաճառաց եւ լրագիր ծախողներու քով. Կեդրոնատեղին է Ֆրէնկեան գրատունը, Մէրճան փողոց թիւ 67։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Կայսերական զօրաց պետութիւնը համար ամսուի եւ փայտի վերջնական գնահատութիւնը պիտի կատարէ յառաջիկայ հինգշաբթի որ ապրիլ 6 ին ՚ի Տաշի Շուրա։

Ուստի գնել ուզողն ամսուին եւ փայտը տալ ուզող վաճառականներ կը հրաւիրուին գնելու որ ժամը 6 ին մինչեւ ՚ի Տաշի Շուրա ըլլալով գնահատութեանը ներկայ գտնուին։

1 ապրիլ 1872
՚ի Դուռն Սերասքերի

Կայսերական զօրաց պետութիւնը համար տրուելիք մէկ յանձնելու Փոխվճարը 87 տարուոյ հաշիւը դըրելու վրայ ըլլալով՝ գնել փոխվճարին կազմանէ 87 տարուոյ վերջը համարուած մինչեւ վերջը, այսինքն մէկ տարւոյ մէջ տրուած փուտոյները հաւաքելու հարկ տեսնուած է. ուստի ով որ 87 տարւոյ մինչեւ վերջը տրուած փաստաթուղթեր ունի, պէտք է որ գնէ փաստաթուղթերը առնի մատեանարանէն ու Միւթասրիֆին յանձնէ մինչեւ յառաջիկայ ամիսին վերջը, եւ փոխարէնը կամ մէկ եւ կամ սատ ընդունի։

14 մարտ 1872
Ի Դուռն Սերասքերի

Արքունի նաւատորմին պէտք եղած 1500 հոխայ Բէյթրոյի իւղի, 2500 հոխայ Աբարինաչէթի, 200 ատտոտ հարաւակ տայտկի, 120 գուտիթի (լոմպը), եւ 400 հոխայ տպուեալի (սիւնկէր) վերջնական գնահատութիւնը պիտի կատարուի ապրիլ 8 ին շաբաթ օրը ըստ հին տումարի։

Այս մասին հարկ եղած տեղեկութիւններն առնել ուզողք՝ ծախելին գործոց պաշտօնատան վարչական բաժնին պարտին դիմել։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Սապոն, Խասըմ, եւ Չարշաֆըա, կը ծախուի Ղալաթիա Իշըքճըլար Մեծ Նոր Խանի դրանը կից թիւ 31 մաղազան։

Մայրաքաղաքիս մէջ կանոնաւոր եւ պատուաւոր մանկապարտէզ մը պէտքը զգալով, ուր հասարակութիւնը կարենայ ամենայն վստահութեամբ իւր հերմակեղէնի պէտքը հոգալ, կիւմիւշկիրեան եւ ընկերք արուեստին մայրաքաղաքիս ընակչաց ամեն ասպիճանին պիտոյից յարմարող ճերմակեղէնք բերել չարունակ իրենց Մանչեսթրի առանձին եւ ծառայել հասարակութեան ամենապատուաւոր դիմումին. Կիւմիւշկիրեան եւ ընկերք իրենց ատուարին այս ճիւղին մատակարարութեան մասնաւոր մը յատուկ վերապահելով թէ, որ պէտք ունեցողը կրնայ գալ եւ առնել իւր ճերմակեղէնքը. տեսակովը ազէկ, եւ գինովը աժան. Կիւմիւշկիրեան եւ ընկերք. Մաքրութիւն չկայ. տասուերը կանխիկ. մէկ թարէն պակաս չը ծախուիր. ճերմակ մէճիտիյէն 21 ղրուշէն կ'առնուի։

Այս լրագիրս շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երկուշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը. Բաժանորդագրութեան տեղերն են Կ. Պոլիս Ցինիլլի խանը վերի յարկը թիւ 6 Մասիսի խմբագրատունը

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անձինքները։

ԻԶՄԻՐ. Սահակեան աղա Տէյաէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խորեն աղա Թաքէրճեան.
ԱՏԱՊԱԶԱՐ. Մեսրոպ աղա Տ. Գէորգեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Սահակեան աղա Բանիկեան.
ՔԷՕՐՓԷԶ. Համբարձում աղա Քաւդուքճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղա Լիպարեան.
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փոթիկեան.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Վարդան էֆէնտի Աբգարեան.
ԽԱՐ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ՔՕՍԹԵԱՆ Մկրտիչ աղա Այծեան.
ՃԱՆԻԿ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.
ԵՐԶՆԿԱՅ. Թաթէոս աղա Եազըճեան.
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Կարապետ աղա Վարգանեան.

Սիրել քաղաքներէ ասպարէզներու աւագներն այս տեղերէն միկայէն հետ կրնան թղթակցիլ։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ա. ՈՒԹՈՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՑԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑԻԿ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
4 ԱՊՐԻԼ
(ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻՐԱՅԻ ՀԵՏ 100 ՂՈՒՐՈՒՇԻՆ)

Լոնտրա 3 ամիս ղուրուշ	108	
Փարիզ	23,40	

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՅ
4 ԱՊՐԻԼ

Անգղ. լիրա	ղուրուշ	109
Նափոլէոն ոսկի	»	86,35
Իմբէրիալ ռուս	»	89,10
Ֆիորինց	»	51,22
Հինգ ֆրանք	»	—
Հինգլինց	»	103,25
Փլինձ	»	118,30

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 4 ԱՊՐԻԼ

ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն կարծր	Պէսարապիա	33	—37
» »	Ազավ	35	—36
» »	Պալմբոզ	30	—32
» »	Պուրկազ	30	—32
» »	Թէքիրտաղ	30	—32
կակուղ	Ազավ	30	—33
» »	Պէսարապիա	—	—
Սիրիա թուրմա		30	—32
Ցորեն կակուղ Պուրկազ		30	32

»	Վառնա	30—32
» »	Պալմբոզ	28—30
Եգիպտացորենի Թունա		19—20
»	Անատոլ.	17—18
Գարի Թունա		14—14 1/2
» Անատոլ.		

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

ԽՈՋԱԿ ՉՈՐ

Պուրսա	ղուրուշ	—
Անատոլու	»	—
Բոլու		
Էտիրնէ	»	
Ծակած	»	

ԲԱՄԲԱԿ

		Ղուրուշ
Կէյվէ	հոխա	9 1/4
Իզմիր	»	10 1/2
Ատանա	»	9
Պարսկաստան	»	8
Վրաստան	»	8 1/2

ԲՈՒՐԴ

Անատոլու լուացուած հոխա	
» չլուացուած	»
Ռումէլի լուացուած	»
» չլուացուած	»
Վրաստան լուացուած	»
» կէս	
» չլուացուած	»
Տարբեզա	»
Էնկի Շէհիր	»

ՄԵՂՐ

Պարսկաստան	հոխա	11—
Անատոլու	»	10—1/2
Ճերմակ	»	6—7

ՃԷՕՐԻ

Գայսերի Ա. տեսակ	հոխա	21
» Բ. »	»	19 —
Էնկիւրիւ »	»	21
Թօգաթ »	»	
Սըվաս »	»	
Եօզղատ »	»	
Զօրում		

ԹԻԶԹԻՔ

Էնկիւրիւ	հոխա	50 —
Գաստամունի	»	48 —
Պէյպազար	»	51 —
Զէրզէզ	»	—
Վան	»	29 —

ՍԵՐՄ ՄԵՏԱՔՍ

Ամասիա	7	կարմ	մէկ	Օ. Լ.
Եօզկատ	7	»	»	»
Սիվաս	»	»	»	»
Երզրում	7 1/2	»	»	»
Գայսէրի	»	»	»	»

ՁԷԹ

Մուտանիա	հոխա	7 1/2—
Այվալը	»	6 1/2—7
Սագըզ	»	10 —
Միտիլլի	»	6 1/2—

Պղինձ Թոգաթ երկրին մէջ		9 1/2	—10
Աֆիոն	»	260	—275
Քիմրէ	»	29	—30
Սուսամ	»		—
Կանաչ Անուշ	Փիլէ		—
»	Ռումէլի »		—
Մեղրամոմ Պարսկ. Բէյազ	»	42	—44
Պրուսա		—	—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

		ղուրուշ	
Խահվէ Բրէզ. տեսակ 100 հոխ.		1200—	
» Բ. »	»	1140	
Եէմէն	»	16—16 1/2	
Շաքար փոշի Հոլ.	կնդ.	240—	
» » Բաղդ.	»	—	
» գլուխ Բաղդ.		290—	
Չայ Քանիօ	հոխան	26	—
» Բէքօ ծաղիկ	»	45	—60
Անագ (կալայ)	կնդ.	1060 —	
Պղպեղ (պիպէռ)	հոխա	10 1/4—	
Լեղակ (չիվիտ) Պէնկալա	»	100	—140
» » Մատրաս	»	—	— 70
Զինք տախտ. 100 հոխա Ֆր.		90	—
Երկաթ ծողաձեւ		84	—
» տախտակ		98	—
» բեւեռայս		80	—82
Քարֆիճա		112	—118
Բրինձ Իտալիոյ 100 Քիլ.Ֆր.		45	
Կարագ եղ Ռուսիոյ	ղր.	13	—14
Խավեար		35	—40